

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Αθήνα, 21-02-2020

Αριθ. Πρωτ. : 21182 - 21-02-2020

ΕΥΚΕ: 262

Ταχ. Δ/νση: Νίκης 10, Σύνταγμα
Ταχ. Κώδικας: 105 63, Αθήνα
Πληροφορίες: Αικ. Παπαδημητρίου
Τηλέφωνο: 210 3742090
Fax: 210 3742063

Προς: ΕΥΔ ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ
Πλατεία Πύρρου 1,
Διοικητήριο
45221 Ιωάννινα

Email: stateaid_unit@mnc.gr

ΘΕΜΑ: Διατύπωση γνώμης επί του σχεδίου πρόσκλησης του ΠΕΠ Ηπείρου με τίτλο «Υποδομές για περιθωριοποιημένες κοινότητες» για την ύπαρξη στοιχείων κρατικών ενισχύσεων».

Σχετ. Το από 450/19.02.2020 έγγραφο και μήνυμα ηλ. αλληλογραφίας της ΕΥΔ ΠΕΠ Ηπείρου Ελλάδας (ΕΥΚΕ262/19.02.2020)

Σε απάντηση του ως άνω σχετικού, με το οποίο ζητείται η άποψη της υπηρεσίας μας για το εν θέματι σχέδιο πρόσκλησης όσον αφορά σε ενδεχόμενη ύπαρξη στοιχείων κρατικών ενισχύσεων στην χρηματοδότηση υλοποίησής τους, σημειώνονται τα εξής:

Η ως άνω πρόσκληση αφορά σε δράσεις ανάπτυξης ή/και βελτίωσης μικρής κλίμακας υποδομών που θα διευκολύνουν τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά σε «Ακρως υποβαθμισμένες περιοχές», σε «Μικτούς καταυλισμούς» με προβλήματα πολεοδομικής οργάνωσης και με τη συνύπαρξη σπιτιών και πρόχειρων καταλυμάτων και σε «Γειτονιές» οι οποίες βρίσκονται σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού. Ενδεικτικές δράσεις: α) Η διαμόρφωση χώρων υποδοχής σε άκρως υποβαθμισμένες περιοχές για τον διαμένοντα μόνιμο ή διερχόμενο πληθυσμό με σκοπό την εξασφάλιση βασικών συνθηκών στέγασης. Σε αυτό το πλαίσιο δύναται να διαμορφωθούν ή/και επισκευαστούν και επαναχρησιμοποιηθούν παλαιά δημόσια κτήρια, είτε να δημιουργηθούν νέοι χώροι, που θα διαθέτουν χώρους υγιεινής (WC, λουτρά κλπ) και χώρους στέγασης καθημερινών λειτουργιών (μαγείρεμα, καθαριότητα κλπ), β) Η συμπλήρωση του δικτύου υποδομών και η διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων σε μικτούς καταυλισμούς και γειτονιές όπως δίκτυα κοινής ωφέλειας και έργα περιβαλλοντικής προστασίας, δίκτυα δημοτικού ηλεκτροφωτισμού, διαμορφώσεις πεζοδρομίων και πάρκων, κλπ

Σημειώνεται ότι όλα τα έργα της εν λόγω δράσης θα πραγματοποιηθούν σε άμεση συνάφεια με τις παρεμβάσεις στέγασης όπως αυτές προβλέπονται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Σχέδιο για την κοινωνική ένταξη των ΡΟΜΑ.

Ως δικαιούχοι αναφέρονται οι Δήμοι Άρτας, Ηγουμενίτσας, Ζηρού, Ιωαννινών, Πρέβεζας, Πωγωνίου, Σουλίου και οι Δημοτικές Επιχειρήσεις αυτών καθώς και όσοι φορείς έχουν συνάψει προγραμματική σύμβαση με τους παραπάνω αναφερόμενους.

Ο προϋπολογισμός της πρόσκλησης είναι 1.000.000€

A. Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τις κρατικές ενισχύσεις ως «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής [...], κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Με βάση την Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01) που εξειδικεύει το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση». «Επιχειρήσεις» θεωρούνται οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης οντότητας ως επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί. Μεταξύ άλλων, ο χαρακτηρισμός μιας οντότητας ως επιχείρησης συνδέεται πάντα με συγκεκριμένη δραστηριότητα. Μια οντότητα που ασκεί τόσο οικονομικές όσο και μη οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να θεωρείται επιχείρηση μόνο σε σχέση με τον πρώτο τύπο δραστηριοτήτων. Για να γίνει διάκριση μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών δραστηριοτήτων, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα αποφανθεί ότι κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά αποτελεί οικονομική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με το σημείο 205 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C262/01), σε περίπτωση που μια υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση για την κατασκευή της θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με το σημείο 207 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01) εάν, σε περίπτωση μεικτής χρήσης, η υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χρηματοδότησή της ενδέχεται να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, υπό την προϋπόθεση ότι η οικονομική χρήση παραμένει αμιγώς επικουρική, ήτοι για δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία της υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση της. Αυτό πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβαίνει όταν οι οικονομικές δραστηριότητες αναλώνουν τις ίδιες εισροές όπως και οι μη οικονομικές δραστηριότητες, για παράδειγμα υλικό, εξοπλισμό, εργασία ή πάγιο κεφάλαιο. Οι βοηθητικές οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να παραμένουν περιορισμένης εμβέλειας όσον αφορά τη δυναμικότητα της υποδομής. Στο πλαίσιο αυτό οικονομική χρήση της υποδομής μπορεί να θεωρηθεί βοηθητική, όταν η δυναμικότητα που

διατίθεται κάθε χρόνο για μια τέτοια δραστηριότητα δεν υπερβαίνει το 20 τοις εκατό (%) της συνολικής ετήσιας δυναμικότητας της υποδομής.

Με βάση τα παραπάνω, οι προτεινόμενες δράσεις της εν λόγω πρόσκλησης δύνανται να θεωρηθούν ότι δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης δεδομένου ότι η βελτίωση των απολύτως αναγκαίων υποδομών (δίκτυα), η διαμόρφωση δημόσιων κτηρίων για υποδοχή, στέγαση και σίτιση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στις οποίες εντάσσονται και οι Ρομά – υπό την προϋπόθεση της δωρεάν παροχής των σχετικών υπηρεσιών δύνανται να τεκμηριωθεί ότι εμπίπτει αμιγώς στις αρμοδιότητες της δημόσιας αρχής στην άσκηση δημόσιας εξουσίας (κοινωνική πρόνοια/φροντίδα), υπό την προϋπόθεση ότι οιαδήποτε, ενδεχόμενη, παράλληλη οικονομική δραστηριότητα μπορεί να θεωρηθεί ως βοηθητική και ότι (μεταξύ άλλων) τηρείται η αρχή της αλληλεγγύης.

Τηρουμένων των ανωτέρω μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ασκείται οικονομική δραστηριότητα και άρα η χρηματοδότηση των πράξεων δεν ενέχει στοιχεία κρατικών ενισχύσεων. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η πλήρωση των κριτηρίων του άρθρου 107.1 της ΣΛΕΕ και να τεκμηριωθεί πιθανώς, η χρήση της πρόνοιας περί «Βοηθητικών Δραστηριοτήτων» (σημείο 207 της Ανακοίνωσης 2016/C262/01) στη λίστα ελέγχου: «Οδηγίες για την αξιολόγηση πλήρωσης κριτηρίου συμβατότητας» της υπ. αριθμ. πρωτ. 115150/ΕΥΚΕ4023/2.11.2016 επιστολής του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ.

Β. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν δύνανται να τεκμηριωθούν τα άνωθεν οι προσφερόμενες υπηρεσίες όπως αναφέρονται στο περιεχόμενο της πρόσκλησης συνιστούν οικονομική δραστηριότητα δεδομένου ότι παρέχονται ή θα μπορούσαν να παρέχονται από αδειοδοτημένους φορείς έναντι αντιτίμου. Συνακόλουθα, οι πιθανοί Δικαιούχοι της χρηματοδότησης που θα παράσχουν τις σχετικές υπηρεσίες, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τους διέπει, τον τρόπο χρηματοδότησής τους και από το εάν ο χαρακτήρας τους είναι ή όχι κερδοσκοπικός, θεωρούνται επιχειρήσεις με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων.

Προκειμένου να προσδιοριστεί αν μια κρατική χρηματοδότηση προς οποιονδήποτε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα είναι κρατική ενίσχυση, πρέπει να ισχύουν σωρευτικά οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ήτοι:

- Χορήγηση/μεταφορά κρατικών πόρων
- Επιλεκτική ενίσχυση προς ορισμένες επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής
- Παροχή πλεονεκτήματος
- Νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού και του ενδοενωσιακού εμπορίου

Με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν στην Υπηρεσία προκύπτει ότι πληρούνται η πρώτη, η δεύτερη και η τρίτη προϋπόθεση, δεδομένου ότι (i) η χρηματοδότηση των πιθανών Δικαιούχων θα προέρχεται από κρατικούς και ενωσιακούς πόρους, (ii) υφίσταται ουσιώδης επιλεκτικότητα αφού η χρηματοδότηση, δυνάμει σχετικής πρόσκλησης, προορίζεται τυπικά για ορισμένες μόνο «επιχειρήσεις» (δικαιούχους) και (iii) η χρηματοδότηση των πιθανών Δικαιούχων τους παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα, δεδομένου ότι δεν επιλέγονται για την παροχή του συνόλου των σχετικών υπηρεσιών μέσω ανοικτής δημόσιας διαγωνιστικής διαδικασίας παροχής υπηρεσιών σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου (ίση μεταχείριση των

υποψηφίων αναδόχων και χωρίς οποιουδήποτε είδους αποκλεισμούς, διαφάνεια, δημοσιότητα της διαδικασίας, αναλογικός χαρακτήρας του ανταλλάγματος του αναδόχου, αρχή του πραγματικού ανταγωνισμού, αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης υπηρεσιών που παρέχονται από ανάλογους φορείς κατάρτισης του εξωτερικού) έτσι ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν καλύτερη λύση με το χαμηλότερο κόστος.

Γ. Αναφορικά με την τέταρτη προϋπόθεση του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ, και ειδικότερα αυτή της επίδραση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, σημειώνονται τα ακόλουθα: Σύμφωνα με τα σημεία 196 & 197 της παραπάνω Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης, η Επιτροπή σε ορισμένες αποφάσεις της έχει κρίνει ότι, *λόγω ειδικών περιστάσεων των υποθέσεων, ένα «μέτρο είχε καθαρά τοπικό αντίκτυπο και κατά συνέπεια δεν επηρέαζε καθόλου τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών. Στις εν λόγω υποθέσεις η Επιτροπή διαπίστωσε, συγκεκριμένα, ότι ο δικαιούχος παρείχε αγαθά ή υπηρεσίες σε μια περιορισμένη περιοχή ενός κράτους μέλους και ήταν απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, και ότι δεν μπορούσε να προβλεφθεί ότι το μέτρο δεν θα είχε παρά οριακές επιπτώσεις στις συνθήκες των διασυνοριακών επενδύσεων ή της εγκατάστασης»*. [π.χ. εξέτασε διάφορες παραμέτρους όπως ο αριθμός των πελατών που εξυπηρετεί το εκάστοτε έργο, ή των επενδυτών που δυνητικά θα προσέλκυε, το γεγονός ότι τα παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες απευθύνονται στον τοπικό πληθυσμό και έχουν εν γένει μία περιορισμένη ζώνη επιρροής, ή ακόμη και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται κατά τη λειτουργία του έργου (βλ. αποφάσεις SA. 37432/2015 (Τσεχία) παρ. 11-23, SA. 37904 (Γερμανία) παρ. 9-19, SA. 38035 (Γερμανία) παρ. 8-15].

Στις περιπτώσεις αυτές δεν πληρούνται σωρευτικά τα κριτήρια της παραγράφου Β δεν υφίστανται θέματα κρατικών ενισχύσεων.

Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση του τοπικού χαρακτήρα ενός μέτρου περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο τα εξής:

α) η δραστηριότητα του δικαιούχου αφορά την παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε περιορισμένη γεωγραφική ζώνη επιρροής εντός ενός κράτους μέλους,

β) η δραστηριότητα εκτιμάται ότι είναι απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, καθώς τα παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες απευθύνονται στον τοπικό πληθυσμό άνευ διαφημιστικής προβολής

γ) η κρατική χρηματοδότηση της δραστηριότητας θα έχει αμελητέο αντίκτυπο στις αγορές και τους καταναλωτές, καθώς δεν προβλέπεται ότι θα προσελκύσει επενδυτές από άλλα κράτη μέλη που θα θελήσουν να εγκατασταθούν στην εν λόγω περιοχή, για να παρέχουν τη δραστηριότητα αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό αξιολογούνται παράμετροι όπως:

- Εάν η επιχείρηση δραστηριοποιείται σε περιορισμένη περιοχή εντός του κράτους μέλους με μικρό πληθυσμό

- Εάν η δραστηριότητα του δικαιούχου απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε τοπικούς αποδέκτες-«πελάτες», λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τα ειδικά (εγγενή) χαρακτηριστικά (π.χ. γλώσσα) της δραστηριότητας, τον αριθμό και τον τόπο κατοικίας των χρηστών/πελατών του προϊόντος/υπηρεσίας, καθώς και το αμελητέο ποσοστό των πελατών από άλλα κράτη μέλη.
- Οι εργαζόμενοι και πάροχοι των υπηρεσιών φροντίδας μιλούν την γλώσσα των ωφελοούμενων
- Σε περίπτωση ειδικού ιατρικού περιστατικού, οι ωφελοούμενοι μεταφέρονται στο κατάλληλο νοσηλευτικό ίδρυμα και επομένως οι δομές αυτές δεν αποτελούν μονάδες παροχής εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες, ώστε να προσελκύει ή/και να δύναται να προσελκύσει ενοίκους από άλλα κράτη μέλη
- Τον σκοπό του μέτρου, που δε θα πρέπει να είναι η αύξηση των δραστηριοτήτων του δικαιούχου (γιατί τότε θα μπορούσε να προσελκύσει επενδυτές από άλλα κράτη μέλη).
- Τυχόν ενδείξεις για ενδιαφέρον επενδυτών από άλλα κράτη μέλη να παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες/προϊόντα.
- Την κατάσταση της σχετικής αγοράς εν γένει (τοπική και όχι διεθνής), τόσο για τον δικαιούχο όσο και για τους ανταγωνιστές του και την κατάσταση του δικαιούχου (κύκλος εργασιών, δυναμικότητα υποδομών, μερίδιο αγοράς).
- Το χαμηλό ποσό της κρατικής χρηματοδότησης.

Δ. Εφόσον οι προαναφερθείσες παράμετροι αποδεικνύονται και με πραγματικά στοιχεία (που περιλαμβάνονται π.χ. στην πραγματοποιηθείσα χρηματοοικονομική ανάλυση, αλλά και άλλα στοιχεία, εάν υπάρχουν, όπως για το ενδιαφέρον επενδυτών από το εξωτερικό), θεωρούμε πως μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η χρηματοδότηση τέτοιων δράσεων συνιστά μέτρο τοπικού χαρακτήρα που δεν είναι ικανό να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και, επομένως, η χρηματοδότησή της δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση. Τα προαναφερόμενα στοιχεία που θα συλλεχθούν και θα υποβληθούν από τον δικαιούχο προς απόδειξη των παραμέτρων του (Γ) παραγράφου πρέπει να φυλάσσονται στον φυσικό φάκελο του έργου/πράξης προς επίδειξη σε αρμόδια ελεγκτικά όργανα.

Ε. Η «Λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης» πρέπει να συμπληρώνεται ορθά και να φυλάσσεται στον φυσικό φάκελο του έργου/πράξης. Στο δε ερώτημα II.4 (περί μέτρου ικανού να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών), εφόσον προσκομιστούν από τον υποψήφιο Δικαιούχο πραγματικά στοιχεία που αποδεικνύουν τις παραμέτρους της παρ. 5 της παρούσας, η απάντηση είναι αρνητική και στην τελευταία στήλη της λίστας πρέπει να αναγραφούν τα προσκομισθέντα στοιχεία.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε συνδρομή.

Η Προϊσταμένη της ΕΥΚΕ

Ζωή Γεωργοπούλου

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Οργάνωσης,
Διοικητικής & Τεχνικής Υποστήριξης

Κ.Α.Α.
ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Εσωτερική Διανομή (Ηλεκτρονικά):

- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ
- Γραφείο Γενικού Διευθυντή ΕΑΣ
- Ε.Υ.Κ.Ε.